

Riktlinje för visseblåsning

Politiska styrdokument
Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinje

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
Riktlinje för visseblåsning	Genomförande	2022-05-24	kommunstyrelsen
Dokumentansvarig	Diarienummer	Senast reviderad	Giltig till
Kommunledningskontoret	KS/2022:220	Nytt	Revideras senast 2026-12-31

Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder
-----------------------	------------------

Bakgrund

Vi vill göra allt vi kan för att i ett tidigt skede upptäcka eventuella missförhållanden inom vår organisation. Vi tror att anställdas och övriga intressenters engagemang är en viktig del av det arbetet. Vi vill därför uppmuntra till ett klimat där rapportering av missförhållanden är en naturlig och självklar del av verksamhetens kultur.

Syfte

Syftet med denna riktlinje är att organisationens anställda och övriga intressenter ska känna sig trygga med att rapportera missförhållanden och andra allvarliga händelser utan rädsla för repressalier eller andra negativa konsekvenser. Syftet med riktlinjen är också att säkerställa att rapporterna hanteras enligt våra bestämda rutiner så att visseblåsaren vet att rapporterna tas på allvar och hanteras konfidentiellt.

Vem omfattas av riktlinjen?

Den som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och som tillhör någon eller några av följande personkategorier hos verksamheten:

- a) arbetstagare,
- b) personer som gör en förfrågan om eller söker arbete,
- c) personer som söker eller utför volontärarbete,
- d) personer som söker eller fullgör praktik,
- e) personer som annars står till förfogande för att utföra eller utför arbete under verksamhetens kontroll och ledning,
- f) egenföretagare som söker eller utför uppdrag,
- g) personer som står till förfogande för att ingå eller ingår i verksamhetens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan,
- h) aktieägare som står till förfogande för att vara eller som är verksamma i aktiebolaget, eller
- i) personer som har tillhört någon av personkategorierna ovan och har fått del av eller inhämtat informationen under tiden i verksamheten.

Skydd vid visselblåsning

En rapporterande person kan inte göras ansvarig för att ha åsidosatt tystnadsplikt om det fanns skälig anledning att anta att rapportering var nödvändig för att avslöja missförhållandet. Att visselblåsaren inte får hållas ansvarig innebär ett skydd mot rättsligt ansvar, till exempel får inte personen dömas till fängelse eller åläggas ersättningskyldighet.

En anmälan till visselblåsartjänsten måste ske i god tro. Det får inte ske i syfte att skada eller kränka någon eller för egen vinning. Den som avsiktligt lämnar oriktiga uppgifter kan göra sig skyldig till brottslig gärning.

Skydd mot hindrande åtgärder och repressalier

Någon hos verksamheten får inte hindra eller försöka hindra rapportering. Personer är alltså skyddade mot hot om bestraffning vid rapportering och någon hos verksamheten får inte heller försvåra rapportering, till exempel genom att inte lämna information om hur rapportering sker.

Någon hos verksamheten får inte heller vidta repressalier på grund av att rapportering skett. En repressalie är en direkt eller indirekt åtgärd som vidtas eller inte vidtas och som ger upphov eller kan ge upphov till skada eller men för den rapporterande personen. Som exempel kan en repressalie vara avstängning, permittering, uppsägning, ändrade arbetsuppgifter, lönesänkning, trakasserier eller diskriminering.

Skyddad personkrets

Skyddet gäller för:

- a) en rapporterande person
- b) någon hos verksamheten som bistår den rapporterande personen vid rapporteringen, såsom en förtroendevald eller ett skyddsombud,
- c) någon hos verksamheten som har koppling till den rapporterande personen, såsom en anhörig eller kollega, och
- d) en juridisk person som den rapporterande personen äger, arbetar för eller på annat sätt har koppling till.

Vad ska rapporteras?

Visselblåsartjänsten ska användas för att rapportera information kring missförhållanden som rör Timrå kommun och dess bolag vitala intressen, individers liv eller hälsa eller missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att det kommer fram.

Information som enbart rör din personliga arbetssituation såsom missnöje gällande lön eller liknande utgör i regel inte ett visseblåsfall.

Vår visseblåsarfunktion

Visselblåsare har möjlighet att lämna in sin rapport via:

<https://whistle.qnister.com/timrakommun>

För att säkerställa din anonymitet – tänk på följande:

Skriv av länken ovan och skriv in i din webbläsare.

Använd inte organisationens dator eller nätverk.

Vår visseblåsarfunktion ger personer möjlighet att skriftligen lämna rapporten via en säker och anonym molntjänst som tillhandahålls av en oberoende tredje part. Det finns även möjlighet att lämna sin rapport via telefon eller genom att boka ett fysiskt möte för den som önskar. De olika alternativen och mer information om dessa finns att hitta via länken.

Om rapporten lämnas skriftligen via webformuläret finns möjlighet att vara anonym eller om du vill lämna dina kontaktuppgifter. Oavsett om du vill vara anonym eller inte får du ett anonymt ID och lösenord som du kan använda för att hålla kontakten och få återkoppling från den som utreder rapporten.

Om du väljer att tala in din rapport via telefonnumret som du finner via länken ovan kommer du endast att bli kontaktad för ytterligare information och återkoppling om du väljer att lämna kontaktuppgifter, och inte om du väljer att vara anonym.

Rapporterna tas emot av jurister hos leverantören och hanteras enligt följande:

1. Jurist tar emot ärendet via Qnisters visselblåsartjänst, alternativt via telefon eller fysiskt möte.
2. Återkoppling om mottagen rapport sker till visselblåsaren inom sju dagar (om inte den rapporterade personen har av sagt sig bekräftelse eller Qnister har anledning att anta att en bekräftelse skulle avslöja personens identitet).
3. Qnister påbörjar en bedömning av rapporten – är det ett visselblåsfall? Vid behov efterfrågas ytterligare information från visselblåsaren i de fall det är möjligt.
4. Om det är lämpligt kan Qnister bjuda in representanter från Visselblåsargruppen eller någon som dessa personer utser för att kunna delta i handläggningen av aktuellt visselblåsningens ärende.
5. Qnister bedömer och motiverar om ärendet är ett visselblåsfall eller inte.
6. Återkoppling sker till den rapporterade personen.
7. Fortsatt utredning, antingen av Qnister eller av representanter från Visselblåsargruppen av ärenden som bedöms som visselblåsningar. Utredaren upprättar åtgärdsförslag och preventiva åtgärder för att förebygga liknande händelser. Vid misstanke om brott ska polisanmälan göras.
8. Återkoppling sker till den rapporterade personen även efter fortsatt utredning.
9. När ärendet är avslutat schemaläggs det för radering enligt aktuell lagstiftning.

Intern hantering

När Qnister gjort bedömningen att det är ett visselblåsärende sammankallas den interna visselblåsargruppen inom Timrå kommun. Den består av chef verksamhetsstöd, ekonomichef och HR-ansvarig. Som stöd i arbetet finns verksamhetskontroller vid ekonomienheten som också tar emot anmälningarna från Qnister samt kallar samman visselblåsargruppen. Verksamhetskontroller ansvarar för dokumentationen.

Visselblåsargruppen kan komma att via verktyget kontakta anmälaren för kompletterande information.

En anmälan utreds inte av någon som berörs av anmälan. Om någon i visselblåsargruppen berörs av anmälan kommer den ej att delta i den fortsatta utredningen.

Visselblåsargruppen beslutar om och hur en anmälan ska eskaleras. Kommunchef ska informeras om visselblåsningen samt visselblåsargruppens beslut. Beslutet ska diarieföras i Lex med sekretessmarkering. Om bedömningen är att visselblåsningen fortsatt ska utredas ska kommunikationsansvarig informeras om ärendet. Kommunikation ansvarar för att, vid behov, ta fram en kommunikationsplan samt i samråd med kommunledningen utse en ansvarig person för att för kommunens räkning svara på frågor i ärendet, både interna och externa.

Vid en visselblåsning är det viktigt att tänka på följande:

- Utredningen ska plägas av opartiskhet och rättvisa med ett objektivt förhållningssätt grundad i fakta och inte rykten.
- Vid misstanke mot enskild ska denna ges möjlighet att sakligt bemöta detta. Den enskilde ska informeras om rätten till att facklig företrädare får delta vid alla möten som berör utredningen.
- Alla namngivna parter i en visselblåsning har rätt till och ska erbjudas stöd.
- Ansvarig chef ska informeras och ha tät kontakt med medarbetaren under utredningstiden.
- Den ansvariga chefen ansvarar för att informera facklig organisation och att vid behov meddela berörda arbetsgrupper om situationen.

Tillämpningen av punkterna ovan utgår från ärendets karaktär och behov och beslutas utifrån varje ärende.

De personer som nämns i en visselblåsning ska verka för att utredning kan genomföras effektivt genom att vara anträffbar, öppen och skyndsamt överlämna efterfrågat material. De får inte vidta åtgärder som kan störa utredningen

Utredning

Utredning kommer företrädesvis att ske av extern part med juridisk kompetens.

Visselblåsargruppen kan ge stöd och hjälp gällande genomförandet av en sådan utredning. Information delges berörda tjänstepersoner och förtroendevalda och

bestäms utifrån varje enskilt fall. Genomförd utredning ska dokumenteras skriftligt och diarieföras i ärendet. En avslutad utredning ska åiterrapporteras till kommunchef.

När ska funktionen inte användas?

Funktionen är inte till för mer allmänna synpunkter på exempelvis ledarskap, arbetsmiljö eller verksamhetsplanering. Den är inte heller lämplig för att rapportera känsliga HR-frågor som är kopplade till enstaka individer. Vid ärenden av denna typ hänvisas till närmaste chef eller chefens chef eller direkt till HR-enheten eller en facklig företrädare.

Vid upplevd kränkande särbehandling (mobbing), trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier ska skyndsamt kontakt tas med överordnad chef eller kollega, HR eller skyddsombud.

Generella synpunkter och klagomål på hur den kommunala verksamheten bedrivs sker via kanaler på www.timra.se

Mediakontakt

I första hand ansvarar kommunchef för media kontakt. Transparens och öppenhet ska prägla kommunens arbete i alla avseenden, även så för visselblåsning. Det är viktigt att anmälarens identitet inte eftersöks eller röjs.

Extern rapportering

Skyddet som finns beskrivet enligt ovan gäller även när rapportering sker externt till en myndighet. De myndigheter som regeringen utsett har egna externa rapporteringskanaler och förfaranden för att ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter inom vardera myndighets ansvarsområde. Sådan extern rapportering ansvarar de specifika utsedda myndigheterna för, och vår organisation har ingen koppling till sådana rapporteringskanaler. Mer information om vad extern rapportering innebär och vilken myndighet du ska vända dig till inom Sverige finns i Förordning (2021:949) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. Du kan även lämna din rapport till EU:s institutioner, organ eller byråer om rapporten rör unionsrätt. Mer information om tillvägagångssättet finns hos respektive myndighet och EU-organ.

Meddelarfrihet och anskaffarfrihet

Riktlinjen inskränker inte tryck- och yttrandefriheten.

Meddelarfriheten följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och innebär rätt att lämna uppgifter till massmedia för publicering. Anskaffarfriheten innebär att var och en har rätt att anskaffa uppgifter avsedda för publicering i ett massmedium som omfattas av grundlagarna.

En rapporterande person har samma skydd vid offentliggörande av information som vid intern rapportering och extern rapportering, förutsatt att personen först rapporterat externt eller att situationen innebär fara för liv, hälsa, säkerhet eller risk för omfattande skada i miljön.

Hantering av personuppgifter

Kommunstyrelsen är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter enligt denna riktlinje inom kommunstyrelsens verksamhetsområde. Vid överlämnande av personuppgifter till annan nämnd så utgör denna nämnd personuppgiftsansvarig för den behandling som sker hos nämnden.

Vid överlämnande av personuppgifter till något av de bolag som omfattas av denna riktlinje så är bolagets styrelse personuppgiftsansvarig för den behandling som sker hos bolaget.

Utifrån att Timrå kommun har upphandlat ett företag för hantering av inkomna visselblåsningar så är personuppgiftsansvaret delat mellan kommunen och företaget.

Den europeiska dataskyddsregleringen utgår från att varje behandling av personuppgifter måste vila på en rättslig grund dataskyddsförordningen räknas dessa rättsliga grunder upp i artikel 6.1.

Syftet med behandlingen ska vara nödvändigt

För att behandling av personuppgifter ska vara tillåten enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen krävs att ändamålet med behandlingen är nödvändigt för att utföra uppgiften. Den metod som den personuppgiftsansvarige väljer för att utföra sin uppgift måste vara ändamålsenlig, effektiv och proportionerlig och får inte medföra ett onödigt intrång i enskildas privatliv.

De personuppgifter som behandlas i visselblåsarfunktionen behandlas med stöd av att behandlingen är nödvändig för ett ändamål som i sin tur är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag.